

Uit je comfortzone

Confronteren hoort bij hulpverleners'

Vijfenveertig jaar telt zijn ervaring in de hulpverlening en het onderwijs. Eerst als maatschappelijk werker bij het bureau Welzijnzaken van de gemeente Woudenberg, later als docent en teamleider MWD aan de CHE. Na 25 jaar neemt hij daar nu afscheid. En met dat afscheid neemt hij veel ervaring met zich mee.

Zijn specialiteit is 'mensen uit hun comfortzone halen'. Bos: "Ik ben niet 'te' voorzichtig, maar ga tot het naadje. Confronteren hoort bij ons vak. Kun je dat niet, dan ben je geen hulpverlener. Door confrontatie worden mensen uit balans gebracht en dat stimuleert cliënten tot gedragsverandering. Dat moet ook, want hulpverlening, maar ook het begeleiden van studenten, moet tijdelijk zijn."

"Ik ben niet voorzichtig", zegt u. Dat is geen hulpverlenersjargon.

"Ik durf wel iets te zeggen, ja. Ik ben een echt mensenmens en niet snel tevreden met oppervlakkigheid. Als mensen elkaar echt ontmoeten, gebeurt er iets. Een ontmoeting van hart tot hart brengt heelheid met zich mee. Dan pas laat een ander zichzelf echt zien. Dat is mijn persoonlijke missie. Dan moet je op de grens gaan staan.

Doorrijden als het verkeerslicht al naar rood neigt."

"Ik herinner mij het voorbeeld van een zeer arrogante man die bij een hulpverlener binnenkwam. De man stelde zich voor en vertelde dat hij al meerdere hulpverleners had versleten. 'Dat kan ik mij voorstellen', zei de hulpverlener. 'Ik ging al bijna over mijn nek toen je binnenkwam'. De man was overrompeld, maar zei ook meteen: 'Dat heeft nog nooit iemand tegen mij durven zeggen'. Deze hulpverlener kwam direct tot de kern. Eerlijkheid wekt vertrouwen. Het is scherp, maar je bent geen kunstjes aan het doen. Toen ik dit las, dacht ik dan ook meteen: 'Zo wil ik ook worden.'"

Stoot eerlijkheid of confrontatie juist niet af?

"Voor confrontatie is veiligheid nodig, maar confrontatie kan ook veiligheid en vertrouwen wekken. Mensen zeggen wel eens tegen mij: tegen jou kan ik alles zeggen. Omdat ik eerlijk ben, durven anderen eerlijk naar mij te zijn."

Bent u zelf eigenlijk wel eens uit uw comfortzone gehaald?

"Ja, toen ik na twintig jaar werkervaring bij de gemeente Woudenberg een voortgezette opleiding wilde doen, had ik supervisie nodig. Mijn supervisor

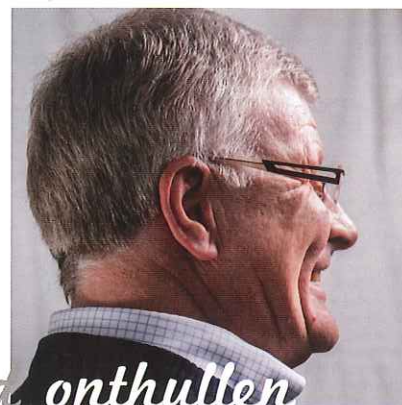
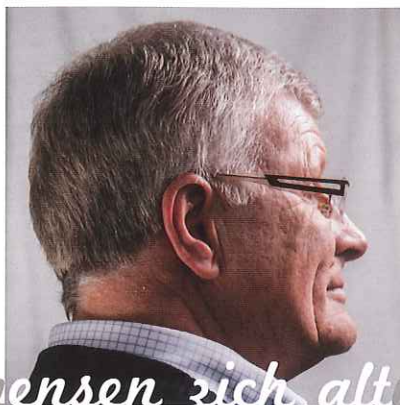
bracht mij direct flink uit balans door mij te confronteren met mijn aarzelende houding. Ik was gediplomeerd, maar hij zei: 'Je lijkt wel iemand die net begint. Ben je wel geschoold?' Ik schrok me de blubber en heb er meteen leerdoelen van gemaakt. Hij haalde mij uit mijn comfortzone, dat was een eyeopener. Ik raakte gemotiveerd om te laten zien dat het niet waar was wat hij zei. Ik deed mijn werk bewuster en ging positie innemen als hbo'er. Na die opleiding kon ik terecht op de CHE. Ik kwam verder uit mijn comfortzone en werd docent. Ik boorde talenten aan waar ik mij eerder niet van bewust was. Ik geloof dat iedereen meer kan dan hij denkt. God geeft talenten, buit die uit."

U zegt dat confronteren en ontmoeten elkaar niet in de weg staat. Schrikt een confrontatie juist niet af?

"Niet als het doel is de ander op weg te helpen. Je haalt een ander niet uit zijn comfortzone omdat je dat leuk vindt. Je moet kunnen verantwoorden wat je doet. Ooit kwam er een student bij mij die overwoog zelfmoord te plegen. Ze had er een Bijbelse fundering voor, vertelde ze. 'Ben jij belazerd', reageerde ik echt verontwaardigd. 'Jij laat je voorliegen door zogenaamde Bijbelse argumenten, dat is kwaad.' Ze schrok zo van mijn reactie dat we

Ontmoeten en confronteren. Wie Adriaan Bos, manager van de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (MWD) en methodiekdocent, supervisor en coach bij de academie Sociale Studies aan de CHE kent, weet dat het twee van zijn karaktereigenschappen zijn. Soms is hij op het scherpst van de snede, maar altijd bewogen en doelbewust. Bos: "Ik wist al snel: als je een ander uit balans brengt, raakt hij gemotiveerd zijn gedrag te veranderen."

Mijn ervaring is dat mensen zich altijd onthullen

in gesprek raakten. Ze zag van haar plannen af. Later vertelde ze mij dat ze die keuze maakte omdat ik zo authentiek reageerde. Tegelijkertijd heb ik wel eens een student verwezen naar psychiatrische hulp. Hij zei: 'God heeft mij gezegd dat ik hier moet studeren', waarop ik reageerde: 'God heeft mij dat anders nog niet geopenbaard en ik besluit je niet toe te laten.' Er ontstond een gesprek waarin ik kon vertellen op grond waarvan ik die beslissing nam. Ik weet niet wat er vervolgens is gebeurd. Ik heb hem nooit meer gezien."

Je moet nogal wat in huis hebben om iemand zo direct te confronteren.

"Het vergt vooral training en reflectie. Confronteer en wees niet bang. Je kunt best een fout maken. Daarnaast moet je de draagkracht van een ander kunnen inschatten, want als je te veel ontregelt, raakt de ander ontmoedigd; maar breng je de ander te weinig uit balans dan verandert hij zijn gedrag niet. Ook belangrijk is persoonlijke stabiliteit en respect voor een ander. Anders mag je nooit confronteren. En zorg dat je de goedkeuring van de ander niet nodig hebt. Daar heb ik flink last van gehad. Goedkeuring willen we namelijk allemaal, maar je moet er niet van afhankelijk zijn."

En wat moeten we dan met al die methodieken en modellen?

"Methodieken en modellen zijn heel goed. Ze zijn de wegen waarlangs je je doel behaalt. Maar uiteindelijk is het een mens die de methodieken uitvoert. Een student of cliënt ziet of je betrokken bent of dat je alleen maar werkt volgens de methodiek. Ben je betrokken, dan kun je je ontzettend veel permitteren. Wat je doet, moet je vervolgens wel kunnen verantwoorden. Ga niet alleen op je intuïtie af, maar verantwoord je ook theoretisch. De methodiek is als het ware je legitimatie. Vaak zeg ik in een gesprek met een student dan ook: 'Zie je wat ik doe? Dat heb ik je net geleerd.'"

Wanneer ga je te ver in je confrontatie?

"Als de ander uit de ontmoeting stapt, de presentie gebroken wordt. Dat voel je. Mensen hebben het recht zich uit een gesprek terug te trekken. Ik loop als hulpverlener en supervisor bijvoorbeeld het risico te snel te gaan. Daarom check ik regelmatig: sporen wij nog. Je moet de ander niet kwijtraken, dan komt hij niet meer terug. Zeker niet in de vrijwillige hulpverlening. Daarom is het zo belangrijk de effecten van je handelen te kennen en te kunnen hanteren. Als de ander iets niet durft te zeggen, is er iets aan de hand. Dat iets moet boven tafel

komen of je moet afscheid nemen van elkaar. Dat is mij ook twee keer overkomen. De klik was er niet. Dan gaat het niet om mij, maar om de voortgang en het welzijn van de student."

Betekent te ver gaan in je confrontatie altijd afscheid nemen?

"Zeker niet. Je moet proberen opnieuw aan te sluiten bij de cliënt. Heb respect voor het feit dat hij afhaakt en benoem wat je ziet. Daarvoor is gelijkwaardigheid een voorwaarde. Gaat iemand huilen? Benoem dat: 'Ik zie dat het zwaar voor je is, lukt het? Wil je een bak koffie?' Laat horen en merken dat je hem ziet. Let ook goed op de lichaamstaal van de ander. Mijn ervaring is dat mensen zich eigenlijk altijd onthullen. Lichaamstaal is daarbij 90 procent van de communicatie, maar daar moet je wel sensitiviteit voor hebben."

Hij is een markant figuur binnen de opleiding. Een boegbeeld misschien zelfs. Het enthousiasme dat hij tijdens het gesprek uitstraalt, is voelbaar in de ruimte en stagneert geen moment. Hoe moet dat straks als hij het vakgebied en docentschap verlaat? Bos glimlacht. "Er liggen tal van mooie taken op mij te wachten. En dat contact met anderen, het present zijn, blijft een rode draad in mijn leven."